

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/97/2016
Identifikačné číslo spisu:	1108218660
Dátum vydania rozhodnutia:	17.05.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Helena Haukvitzová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:1108218660.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Heleny Haukvitzovej a členov senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a JUDr. Mariána Sluka, PhD., v spore žalobcu Mgr. Ing. I. D., bývajúceho v B., zastúpeného advokátkou JUDr. Emíliou Korčekovou, so sídlom v Pezinku, L. Novomeského 25, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné nám. 13, IČO: 00 166 073 a Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Pribinova 2, IČO: 00 151 866, o náhradu škody a iné, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 15C/96/2008, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 25. novembra 2015 sp.zn. 2Co/317/2015, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 25. novembra 2015 sp.zn. 2Co/317/2015, a uznesenie Okresného súdu Bratislava I zo 17. júna 2015 č.k. 15C/96/2008-362 a vec vracia Okresnému súdu Bratislava I na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) uznesením zo 17. júna 2015 č.k. 15C/96/2008-362 zastavil konanie podľa § 141a ods.1 O.s.p. a rozhodol o trovách konania. Uznesením súdu prvej inštancie z 28. marca 2014 č.k. 15C/96/2008-317 bola žalobcovi v zmysle § 141a ods. 1 O.s.p. uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy konania do 60 dní od právoplatnosti uznesenia, ktorú povinnosť si žalobca nesplnil, preto súd konanie zastavil. O trovách konania rozhodol podľa § 146 ods. 1 písm. c/ O.s.p. Proti tomuto rozhodnutiu podal odvolanie žalobca.

2. Krajský súd v Bratislave uznesením z 25. novembra 2015 sp.zn. 2Co/317/2015 napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.) a žalovanej náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Odvolací súd mal za to, že boli splnené zákonné podmienky pre zastavenie konania podľa § 141a ods. 1 O.s.p. aj keď žalovaná bola právnu úpravou vylúčená z povinnosti zložiť preddavok na trovy konania. Súd prvej inštancie správne aplikoval na vec ustanovenie § 141a ods. 1 O.s.p. v znení účinnom v čase rozhodovania. K odvolacím námietkam uviedol, že z dikcie ustanovenia § 141a O.s.p. nevyplyvala pre žalovanú povinnosť preukázať existenciu trov konania už v čase rozhodovania súdu o zložení preddavku na trovy konania. Nedoručenie návrhu žalovanej na zastavenie

konania žalobcovi nepovažoval odvolací súd za odňatie možnosti účastníkovi konať pred súdom, nakoľko k zastaveniu konania v tomto prípade dochádza ex offio aj bez návrhu.

3. Uvedené rozhodnutie odvolacieho súdu napadol dovolaním žalobca (ďalej aj „dovolateľ“), ktorého podanie výslovne odôvodnil ustanovením § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. v spojení s § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. (účastníkovi sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom). Namietal nesprávnu aplikáciu ustanovenia § 141a ods. 1 O.s.p. súdmi, ktorá mala za následok zabránenie jeho prístupu k súdu. Súdu prvej inštancie vytýkal, že nerozhodol o zastavení konania v zákonom stanovenej lehote 15 dní, v rámci ktorej by musel aplikovať na vec ustanovenie § 141a ods. 1 O.s.p. v znení účinnom do 31. decembra 2014. Takýto postup považoval za ústavné neudržateľný, v rozpore s princípom legitímnych očakávaní a zásadou špeciality. Rozhodnutie odvolacieho súdu označil za nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov. Návrh žalovanej na zloženie preddavku na trovy dôkazu považoval za šikanózný a výšku uloženého preddavku za porušujúcu princíp proporcionality. Keďže súdy neskúmali jeho aktuálne majetkové pomery pred vydaním druhého uznesenia o uložení preddavku, boli rozhodnutia súdov založené na nedostatočne a nesprávne zistenom skutkovom stave. Žiadal, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalovaná sa k podanému dovolaniu nevyjadřila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) ako súd dovolací [(§ 35 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“)], po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je dôvodné a dovolaním napadnuté rozhodnutie, ako aj rozhodnutie súdu prvej inštancie je potrebné zrušiť (§ 449 ods. 1, 2 CSP).

6. Vzhľadom k tomu, že dovolanie bolo podané pred 1. júlom 2016, t.j. za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“), dovolací súd postupoval v zmysle ustanovenia § 470 ods. 2 CSP (na základe ktorého právne účinky úkonov, ktoré nastali v konaní pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované), a procesnú prípustnosť dovolania posudzoval v zmysle ustanovení § 236, § 237 ods. 1 a § 239 O.s.p.

7. Žalobca dovolaním napadol potvrdzujúce uznesenie odvolacieho súdu, ktoré nevykazuje znaky rozhodnutí uvedených v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p., voči ktorým bolo dovolanie prípustné.

8. Žalobca procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdil a ich existenciu nezistil ani dovolací súd.

9. Žalobca výslovne namietal, že postupom a rozhodnutiami súdov nižších stupňov došlo k odňatiu jeho možnosti konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.).

10. O procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. išlo najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal strane sporu jej procesné práva priznané občianskym súdnym poriadkom [napríklad právo vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

11. Pokiaľ ide o námietku žalobcu, že k odňatiu jeho možnosti konať pred súdom došlo z dôvodu prietahov v konaní, keď súd prvej inštancie nerozhodol o zastavení konania podľa § 141a ods. 1 O.s.p. v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku na trovy konania, dovolací súd uvádza, že prietahy v súdnom konaní neboli judikatúrou najvyššieho súdu považované za dôvod, ktorý by zakladal

procesnú vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. (viď uznesenie najvyššieho súdu sp.zn. 1 Cdo 37/2003 z 29. júla 2003 uverejnené v časopise Zo súdnej praxe 4/2005, ale aj ďalšie rozhodnutia, napríklad 3 Cdo 100/2011, 3 Cdo 292/2009, 1 Cdo 231/2009, 1 Cdo 99/2010, 5 Cdo 235/2010).

12. Žalobca v dovolaní tvrdil, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné pre nedostatky v jeho odôvodnení. K tejto námietke dovolací súd odkazuje na zjednocujúce stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 3. decembra 2015 publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, podľa ktorého nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá tzv. inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods.1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.

13. Len v mimoriadnych a ojedinelých prípadoch mohla nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladáť vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., a to napríklad ak rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom ako celok neobsahovalo vôbec žiadne odôvodnenie, prípadne vtedy, ak odôvodnenie malo také zásadné nedostatky, ktoré sa svojou povahou, intenzitou, významom a právnymi následkami blížila k „justičnému omylu“. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva totiž princíp právnej istoty môže ustúpiť iba výnimočne, a to za účelom zaistenia opravy základných väd alebo justičných omylov (pozri Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003) a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, ale nie z dôvodu právnej čistoty (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009). Po preskúmaní spisu dovolací súd nezistil, že by v prejednávanej veci bol dôvod pre uplatnenie (ako výnimky) druhej vety stanoviska R 2/2016.

14. Potvrdzujúce rozhodnutie odvolacieho súdu (v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie) spĺňalo kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. z hľadiska formálnej štruktúry a obsahovalo aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok. Dovolací súd zdôrazňuje, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania nezakladalo. Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

15. Prípustnosť dovolania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. nezakladalo nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu. V tomto smere najvyšší súd poukazuje na naďalej opodstatnené závery vyjadrené v judikátoch R 37/1993 a R 125/1999, R 42/1993, ako aj v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp.zn. 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012 a pre úplnosť poznamenáva, že do obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky nepatrí právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj I. ÚS 97/97).

16. Prípustnosť dovolania podľa stabilnej judikatúry najvyššieho súdu nezakladalo (a účinky umožňujúce meritorný dovolací prieskum nevyvolávalo) ani to, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (prípadne) spočívalo na nesprávnych právnych záveroch (viď najmä judikát R 54/2012, ale aj viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp.zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014).

17. Napokon dovolateľ namietal, že k procesnej vade konania uvedenej v § 237 ods.1 písm. f/ O.s.p.

došlo z dôvodu zastavenia konania, pre ktoré neboli splnené procesné predpoklady.

18. Judikatúra najvyššieho súdu za prípad odňatia možnosti konať pred súdom považovala medziiným postup súdu, ktorý sa z určitého dôvodu odmietol zaoberať meritom veci (odmietol podanie, zastavil konanie alebo odvolací súd odmietol odvolanie) hoci procesné predpoklady pre taký postup neboli dané (viď napríklad R 23/1994 a R 4/2003, rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 14/1996, prípadne tiež ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp.zn. 1 Cdo 41/2000, 2 Cdo 119/2004, 3 Cdo 108/2004, 3 Cdo 231/2008, 4 Cdo 20/2001, 5 Cdo 434/2012). Z tohto dôvodu sa dovolací súd zameral na preskúmanie správnosti postupu súdov nižších stupňov pri aplikácii ustanovenia § 141a O.s.p., pričom dospel k záveru, že námietka žalobcu je opodstatnená.

19. Podľa ustanovenia § 141a ods.1 O.s.p. v znení účinnom od 1. januára 2015 do 30. júna 2016 navrhovateľovi, u ktorého nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 138 O.s.p. v celom rozsahu a ktorý uplatňuje právo na zaplatenie peňažnej sumy prevyšujúcej 400-násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, súd na návrh odporcu uloží, aby v lehote nie dlhšej ako 60 dní zložil preddavok na trovy konania. Na zloženie preddavku podľa prvej vety vyzve súd súčasne s uložením povinnosti navrhovateľovi v rovnakej lehote aj odporcu. Povinnosť zložiť preddavok na trovy konania nemá účastník, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní. Ak navrhovateľ preddavok na trovy konania v určenej lehote nezloží a odporca, ktorý má povinnosť zložiť preddavok, ho zložil, súd konanie v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku na trovy konania zastaví.

20. Z uvedeného ustanovenia vyplývalo, že povinnosť zložiť preddavok na trovy konania mohla byť navrhovateľovi uložená iba ak: a/ predmetom konania bolo právo na zaplatenie sumy prevyšujúcej 400 násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, b/ navrhovateľ to odporca, ktorého majetkové pomery možno usporiadať podľa osobitného predpisu, c/ u navrhovateľa neboli splnené podmienky pre priznanie oslobodenia od súdneho poplatku v zmysle § 138 O.s.p. v celom rozsahu. Súd uložil navrhovateľovi povinnosť zložiť preddavok na trovy konania, len ak tieto podmienky boli splnené súčasne. Na zloženie preddavku (v rovnakej lehote a výške) súd vyzval zároveň aj odporcu. Odporca nebol povinný zložiť preddavok na trovy konania iba vtedy, keď jeho majetkové pomery ako dlžníka nebolo možné usporiadať podľa osobitného predpisu - zákona č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 7/2005 Z.z.“ o konkurze a reštrukturalizácii). Zákon č. 7/2005 Z.z. sa nevzťahuje na usporiadanie majetkových pomerov dlžníka, ktorým je (o. i.) štát. Zastavenie konania podľa ustanovenia § 141a ods. 1 O.s.p. prichádzalo do úvahy iba vtedy, keď preddavok na trovy konania v určenej lehote nezložil navrhovateľ, zložil ho však odporca, ktorý mal povinnosť ho zložiť.

21. Najvyšší súd už v rozhodnutí, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 140/2014, dospel k záveru, že „i keď navrhovateľ nesplnil povinnosť zložiť preddavok na trovy konania, ktorú mu súd uložil podľa § 141a ods. 1 O.s.p., konanie nemožno zastaviť, ak je odporcom subjekt uvedený v § 2 zákona č. 7/2005 Z.z.“.

22. V preskúmvanej veci nebolo sporné, že žalobca nezložil preddavok na trovy konania, avšak žalovanou stranou bol štát, ktorý nemohol byť vyzvaný na zloženie preddavku, lebo to právna úprava vylučovala (majetkové pomery štátu ako dlžníka nemožno usporiadať podľa zákona č. 7/2005 Z.z.), preto zastavenie konania podľa § 141a ods. 1 O.s.p. v tomto prípade nepripadalo do úvahy. Napokon treba dodať, že ustanovenie § 141a O.s.p. stratilo svoju účinnosť od 14. júna 2016 v dôsledku nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. PL. ÚS 30/2015.

23. Z uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že procesným postupom súdov nižších stupňov, ktorý viedol k zastaveniu konania, hoci k tomu neboli splnené zákonné podmienky, došlo k odňatiu možnosti žalobcu konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. Preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a vzhľadom k tomu, že nápravu zistenej vady konania nebolo možné dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, aj uznesenie súdu prvej inštancie, zrušil (§ 449

ods. 1, 2 CSP) a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

24. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

25. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

26. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.